

POSTANOWIENIE

Dnia 30 września 2015 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi Widzewa w Łodzi Wydział II Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR K. T.

Protokolant: staż. P. O.

po rozpoznaniu w dniu 16 września 2015 roku w Łodzi na rozprawie

sprawy z wniosku L. S.

z udziałem R. S. i M. A.

o podział majątku wspólnego i działy spadków

postanawia:

1. ustalić, że w skład majątku wspólnego M. S. i J. S. wchodziły:

a. prawo własności lokalu mieszkalnego nr (...), stanowiącego odrębną nieruchomość, położonego w Ł. przy ul. (...), o powierzchni 52,01 m², dla którego Sąd Rejonowy dla Łodzi- Śródmieścia w Łodzi prowadzi księgę wieczystą nr (...), o wartości 160.000 (sto sześćdziesiąt tysięcy) złotych,

b. wartość samochodu osobowego marki O. (...), o nr rejestracyjnym (...), o nr nadwozia (podwozia) (...), w wysokości 16.000 (szesnaście tysięcy) złotych

2. ustalić, że w skład spadku po J. S. wchodzi:

a. udział 1/2 (jedna druga) części we współwłasności prawa własności lokalu mieszkalnego nr (...), stanowiącego odrębną nieruchomość, położonego w Ł. przy ul. (...), o powierzchni 52,01 m², dla której Sąd Rejonowy dla Łodzi- Śródmieścia w Łodzi prowadzi księgę wieczystą nr (...), o wartości 80.000 (osiemdziesiąt tysięcy) złotych;

b. udział 1/2 (jedna druga) części we współwłasności wartości samochodu osobowego marki O. (...), o nr rejestracyjnym (...), o nr nadwozia (podwozia) (...), w wysokości 8.000 (osiem tysięcy) złotych;

3. ustalić, że w skład spadku po M. S. wchodzi:

a. udział 5/8 (pięć ósmych) części we współwłasności prawa własności lokalu mieszkalnego nr (...), stanowiącego odrębną nieruchomość, położonego w Ł. przy ul. (...), o powierzchni 52,01 m², dla której Sąd Rejonowy dla Łodzi- Śródmieścia w Łodzi prowadzi księgę wieczystą nr (...), o wartości 100.000 (sto tysięcy) złotych;

b. udział 5/8 (pięć ósmych) części we współwłasności wartości samochodu osobowego marki O. (...), o nr rejestracyjnym (...), o nr nadwozia (podwozia) (...), w wysokości 10.000 (dziesięć tysięcy) złotych;

c. środki pieniężne zgromadzone w (...) Banku (...) S.A. w W. na rachunku lokaty terminowej nr (...) - (...) 271-31, w łącznej kwocie 30.000 (trzydzieści tysięcy) złotych;

4. dokonać podziału majątku wspólnego i działy spadku po J. S. i M. S. w ten sposób, że:

- a. prawo własności lokalu mieszkalnego, opisanego w punkcie 1 a. postanowienia, przyznać M. A.;
- b. wartość samochodu osobowego opisanego w punkcie 1 b. postanowienia, przyznać R. S.;
- c. środki pieniężne, wskazane w punkcie 3 c. postanowienia, przyznać M. A.;
5. zasądzić, tytułem spłaty, od M. A. na rzecz L. S. kwotę 53.333,33 zł (pięćdziesiąt trzy tysiące trzysta trzydzieści trzy złote i trzydzieści trzy grosze), płatną w terminie sześciu miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia, z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności;
6. zasądzić, tytułem dopłaty, od M. A. na rzecz R. S. kwotę 48.000 (czterdzieści osiem tysięcy) złotych, płatną w terminie sześciu miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia, z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności;
7. zasądzić, tytułem spłaty, od R. S. na rzecz L. S. kwotę 5.333,33 zł (pięć tysięcy trzysta trzydzieści trzy złote i trzydzieści trzy grosze), płatną w terminie jednego miesiąca od dnia uprawomocnienia się postanowienia, z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności;
8. zasądzić od M. A. na rzecz L. S. kwotę 540, 18 zł (pięćset czterdzieści złotych i osiemnaście groszy) tytułem wynagrodzenia za korzystanie z lokalu opisanego w punkcie 1 a. postanowienia ponad udział spadkowy i oddalić roszczenie L. S. z tego tytułu w pozostałym zakresie;
9. oddalić roszczenie R. S. o wynagrodzenie za korzystanie z lokalu opisanego w punkcie 1 a. postanowienia ponad udział spadkowy;
10. oddalić roszczenie M. A. o rozliczenie wydatków poczynionych na lokal opisany w punkcie 1 a. postanowienia oraz o waloryzację darowizny;
11. zasądzić od M. A. na rzecz L. S. kwotę 333,33 zł (trzysta trzydzieści trzy złote i trzydzieści trzy grosze) tytułem zwrotu 1/3 części opłaty od wniosku;
12. zasądzić od R. S. na rzecz L. S. kwotę 333, 33 zł (trzysta trzydzieści trzy złote i trzydzieści trzy grosze) tytułem zwrotu 1/3 części opłaty od wniosku;
13. ustalić, że w pozostałym zakresie wnioskodawca i uczestnicy ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie;
14. pobrać od M. A. na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego dla Łodzi- Widzewa w Łodzi kwotę 1.762,55 zł (tysiąc siedemset sześćdziesiąt dwa złote i pięćdziesiąt pięć groszy) tytułem tymczasowo wyłożonych wydatków;
15. pobrać od R. S. na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego dla Łodzi- Widzewa w Łodzi kwotę 962,55 zł (dziewięćset sześćdziesiąt dwa złote i pięćdziesiąt pięć groszy) tytułem tymczasowo wyłożonych wydatków;
16. pobrać od L. S. na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego dla Łodzi- Widzewa w Łodzi kwotę 970, 94 zł (dziewięćset siedemdziesiąt złotych i dziewięćdziesiąt cztery grosze) tytułem tymczasowo wyłożonych wydatków;
17. zwrócić na rzecz L. S. ze Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego dla Łodzi- Widzewa w Łodzi kwotę 1008,39 zł (tysiąc osiem złotych trzydzieści dziewięć groszy) tytułem niewykorzystanych zaliczek.

Sygn. akt II Ns 739/12

UZASADNIENIE

W dniu 25 kwietnia 2012 roku L. S., reprezentowany przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego, wniósł o dokonanie działu spadku po matce M. S. i zniesienie współwłasności, wskazując jako jedyny składnik majątku spadkowego własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w Ł. przy ul. (...), którego wartość wycenił na 180.000 zł. W uzasadnieniu wniosku zaproponował podział polegający na przyznaniu prawa do lokalu na wyłączną własność wnioskodawcy lub jednego z uczestników, ze spłatami dla pozostałych współwłaścicieli w wysokości po 1/3 aktualnej wartości lokalu.

(wniosek k. 2-3, pełnomocnictwo k.4 i k.24)

Pismem z dnia 29 maja 2012 r. L. S. zmodyfikował wniosek wskazując, że wnosi o podział majątku wspólnego J. i M. S. oraz o dokonanie działu spadku po J. i M. S..

(pismo pełnomocnika wnioskodawcy k. 26)

Na rozprawie w dniu 31 października 2012 r. pełnomocnik uczestniczki M. A. w osobie adwokata przyłączył się do wniosku, wniósł o przyznanie lokalu na rzecz uczestniczki oraz oświadczył, że uczestniczka rozliczała się z wnioskodawcą i z uczestnikiem- między stronami doszło do przesunięć majątkowych, w związku z podziałem majątku. Ponadto uczestniczka zakwestionowała wartość mieszkania, wskazując na kwotę 130.000 zł.

Pełnomocnik wnioskodawcy w odpowiedzi na stanowisko wyrażone przez uczestniczkę w trakcie informacyjnego przesłuchania oświadczył, iż spadkobiercy nie otrzymali żadnych darowizn, z wyjątkiem darowizny na działalność gospodarczą, która została rozliczona między stronami.

(pełnomocnictwo- k. 40; stanowisko pełnomocnika uczestniczki – protokół rozprawy k. 42, stanowisko pełnomocnika wnioskodawcy – protokół rozprawy k.44)

W piśmie z dnia 16 listopada 2012 roku, pełnomocnik M. A. wniósł o ustalenie, że poza spółdzielczym własnościowym prawem do lokalu mieszkalnego nr (...), znajdującego się przy ul. (...) w Ł. – o wartości 130.000 zł, w skład spadku wchodzi: samochód marki O. (...) rocznik 1996 r., o wartości wedle stanu na chwilę otwarcia spadku– 15.000 zł oraz środki z lokaty bankowej spadkodawczyni w (...) w kwocie 30.000 zł. Ponadto uczestniczka zażądała zaliczenia na schedę spadkową darowizn poczynionych przez spadkodawców na rzecz: L. S. w wysokości 30.000 zł w roku 2001 oraz R. S. w wysokości 30.000 zł w ratach, między rokiem 1998 i 1999. Uczestniczka wniosła także o to, aby to na jej rzecz przyznane zostało spółdzielcze własnościowe prawo do przedmiotowego lokalu bez obowiązku spłat na rzecz L. S. i R. S., ze względu na uznanie, iż uzyskali oni zaspokojenie swoich udziałów w majątku spadkowym. Uczestniczka podała także, iż kwotę ze wskazanej lokaty bankowej, przekazała po śmierci spadkodawczyni na rzecz L. S., a uczestnik R. S. otrzymał dodatkowo kwotę 15.400 zł.

(pismo pełnomocnika uczestniczki k. 46-47)

Na rozprawie w dniu 5 czerwca 2013 r. pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o objęcie podziałem majątku samochodu marki O. (...), wskazując na jego wartość oszacowaną według stanu z 2003 rok na 10.000 zł. Podkreślił, że samochód został sprzedany przez uczestnika, w związku z czym wnosi o rozliczenie pojazdu. Wnioskodawca oświadczył, że wszystkie dzieci spadkobierców otrzymywały darowizny, jednak nie były to darowizny w kwotach po 30.000 zł. Wnioskodawca zaprzeczył, aby po śmierci spadkodawczyni otrzymał jakąkolwiek kwotę wypłaconą przez uczestniczkę z banku. Wnioskodawca wyraził zgodę, aby lokal przyznać uczestniczce.

Pełnomocnik uczestniczki podtrzymał dotychczasowe stanowisko, precyzując, że kwota 15.400 zł została przekazana R. S. przez matkę stron, jako darowizna.

Uczestnik R. S. oświadczył, że w zakresie podziału majątku spadkowego przyłącza się do stanowiska uczestniczki, zawartego w ostatnim piśmie procesowym. W zakresie darowizn podtrzymał dotychczasowe stanowisko. Ponadto stwierdził, że w datach zgonów spadkodawców wartość samochodu wynosiła 10.000 – 12.000 zł.

(stanowiska stron – protokół rozprawy k. 63-64)

W piśmie z dnia 30 listopada 2014 r. pełnomocnik uczestniczki podniósł zarzut potrącenia w stosunku do uczestnika i wnioskodawcy kwot po 11.182,66 zł, z tytułu udziałów w wydatkach, przypadających na każdego ze współwłaścicieli, poczynionych przez uczestniczkę na wspólną nieruchomość.

(pismo uczestniczki k. 176-177)

Na rozprawie w dniu 8 kwietnia 2015 r. pełnomocnik uczestniczki wniósł o rozliczenie wydatków poniesionych przez uczestniczkę na przedmiotową nieruchomość w łącznej kwocie 33.547,98 zł, tj. po 11.182,66 zł od R. S. i L. S..

Pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o zasądzenie na rzecz wnioskodawcy od uczestniczki kwoty 11.182,66 zł tytułem odszkodowania za bezumowne korzystania z lokalu - za okres od 31.10.2003r. do chwili obecnej.

Uczestnik nie zgłosił żadnych żądań oraz oświadczył, że nie zgadza się z żądaniem sprecyzowanym przez pełnomocnika uczestniczki i wskazał, że nie korzystał z przedmiotowego lokalu.

Pełnomocnik uczestniczki wniósł o oddalenie żądania wynagrodzenia za korzystanie ponad udział z lokalu. Oświadczył, że do tej pory żadna z pozostałych stron nie zgłaszała względem uczestniczki żądania tej treści. Zakwestionowano także wysokość żądanego wynagrodzenia. Dodatkowo uczestniczka sformułowała żądanie waloryzacji darowizn, dokonanych przez spadkodawców na rzecz wnioskodawcy oraz uczestnika tj. kwoty 30.000 zł w przypadku wnioskodawcy i 46.000 zł w przypadku uczestnika, która obejmuje darowiznę 30.000 zł pieniężną oraz samochód o wartości 16.000 zł. Uczestniczka wskazała, że jako współczynnik waloryzacji powinien zostać przyjęty współczynnik zmiany cen jednego metra kwadratowego mieszkań w Ł. w okresie lat 2000-2014, który wynosi 1,83. Z uwagi na powyższe uczestniczka zażądała zwaloryzowania tych świadczeń od uczestnika do kwoty 84.180 zł, zaś od wnioskodawcy do kwoty 54.900 zł. Pełnomocnik wnioskodawcy, pełnomocnik uczestniczki, a także uczestnik zgodnie wskazali, że wartość przedmiotowego lokalu na daty otwarcia obu spadków wynosiła 160.000 zł, a wartość samochodu na daty otwarcia obu spadków kwotę 16.000 zł.

(protokół rozprawy k. 219 - 221)

Na rozprawie w dniu 16 września 2015 r. uczestnik R. S. udzielił pełnomocnictwa do reprezentowania go w niniejszej sprawie dotychczasowemu pełnomocnikowi wnioskodawcy. Pełnomocnik wnioskodawcy i uczestnika poparł wnioski, wnosząc o dokonanie podziału majątku wspólnego oraz działów spadku i przyznanie lokalu uczestniczce ze splatą na rzecz wnioskodawcy i uczestnika oraz o zasądzenie od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy i uczestnika kwot po 22.273,50 zł tytułem zwrotu części uzyskanych z przedmiotowej nieruchomości pożytków.

Pełnomocnik uczestniczki wniósł o przyznanie na jej rzecz lokalu bez splat na rzecz wnioskodawcy i uczestnika. Ponadto wniesiono o zaliczenie ceny za samochód na poczet rozliczeń dokonanych między stronami, i objęcie podziałem lokaty w banku (...) w kwocie 30.000 zł, z uwzględnieniem, że została przekazana wnioskodawcy. Uczestniczka zażądała także zaliczenia darowizn dokonanych przez spadkodawców na rzecz wnioskodawcy i uczestnika. Podniosła także zarzut waloryzacji zgodnie z art. 357(1) k.c. oraz zażądała rozliczenia kosztów poniesionych na utrzymanie lokalu w kwocie 36.870 zł i zasądzenie od wnioskodawcy i uczestnika- po połowie- kwoty 24.580 zł.

(stanowiska wnioskodawcy, uczestnika i uczestniczki – protokół rozprawy k. 286-287)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

R. S., L. S. i M. A. są dziećmi M. i J. S.. Małżonkowie S. byli właścicielami, w ramach łączącej ich wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej, lokalu stanowiącego odrębną nieruchomość, położonego w Ł. przy ul. (...) oraz samochodu osobowego marki O. (...) o nr rej. (...)Ak.

(okoliczności bezsporne)

Postanowieniem z dnia 16 grudnia 2002 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi- Widzewa w Łodzi w sprawie o sygn. akt II Ns 1418/02 stwierdził, że spadek po J. S., synu W. i M., zmarłym w dnia 27 sierpnia 2001 r. na podstawie ustawy nabyli: żona M. S. z domu U. oraz dzieci: R. S., L. S. i M. A. z domu S. – po 1/4 części każde z nich.

(postanowienie z dnia 16. 12. 2002 r. k. 27)

Postanowieniem z dnia 27 stycznia 2006 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi- Widzewa w Łodzi, w sprawie o sygn. akt II Ns 1339/05 stwierdził, że spadek po M. S. z domu U., córce (...), zmarłej dnia 31 października 2003 r. w Ł. na podstawie ustawy nabyli: córka M. A. z domu S. oraz synowie R. S. i L. S. – po 1/3 części każde z nich.

(postanowienie z dnia 27.01.2006 k.6)

W dacie śmierci M. S. na jej lokacie bankowej w (...) Banku (...) S.A. w W. o nr: (...) zgromadzone były środki w wysokości 30.000 zł. Lokata została otwarta w dniu 30 listopada 2002 r., a zlikwidowana w dniu 6 listopada 2003 r. Środki przekazano na rachunek powiązany, z którego zostały wypłacone przez M. A. tego samego dnia.

(zeznania uczestniczki k. 284-286 w zw. z informacyjne przesłuchanie uczestniczki k. 43-44, zaświadczenie z (...) k.62-62v, pismo (...). S.A. k.171)

Lokal stanowiący odrębną nieruchomość, położony w Ł. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia, XVI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...) stanowi obecnie, wskutek dziedziczenia, współwłasność w częściach równych M. A., L. S. oraz R. S..

(okoliczność bezsporna, wydruk zupełny treści księgi wieczystej k. 7-19,)

Po śmierci M. S. samochód marki O. (...) o numerze VIN (...) trafił w posiadanie R. S., na co zgodę wyrazili pozostali spadkobiercy. Uczestnik przerejestrował pojazd na siebie. R. S. ponosił koszty utrzymania i ubezpieczenia pojazdu. W roku 2012 R. S. sprzedał przedmiotowy samochód za kwotę 3.800 zł.

(zeznania wnioskodawcy k. 281-282 w zw. z informacyjnym przesłuchaniem wnioskodawcy k. 42 -43, zeznania uczestnika k. 283- 284 w zw. z informacyjnym przesłuchaniem uczestnika k. 43, zeznania uczestniczki k. 284-286 w zw. z informacyjnym przesłuchaniem k. .43-44, umowa sprzedaży k. 70, karta informacyjna pojazdu k.125)

M. S. pomagała dzieciom w usamodzielnieniu się. Starła się wspierać każde z dzieci w jednakowym zakresie. Przedmiotowe mieszkanie obiecała wnuczce P. A., córce uczestniczki.

(zeznania świadka P. A. k. 64-65, zeznania świadka H. B. k. 65-66, zeznania świadka I. B. (1) k.66-67, zeznania T. K. k. 67)

Na kilka lat przed śmiercią M. S., L. S. otrzymał od niej darowiznę w kwocie 30.000 zł wypłaconą w gotówce. Również R. S. otrzymał kwotę 30.000 zł – od obojga rodziców, za życia J. S..

(zeznania świadka I. B. (1) k.66-67, zeznania świadka H. B. k. 65-66, zeznania uczestniczki k. 284-286 w zw. z informacyjnym przesłuchaniem k. 43-44)

Po śmierci M. S., przedmiotowym mieszkaniem dysponowała M. A., która parokrotnie wynajęła lokal. Obecnie w mieszkaniu przebywa córka uczestniczki– P. A.. Odnośnie mieszkania nie było żadnych ustaleń między spadkobiercami. R. S. i L. S. nie otrzymywali od M. A. żadnych kwot z tytułu korzystania z lokalu, czy jego wynajmu. Nie ponosili także żadnych kosztów związanych z mieszkaniem. Ani uczestnik, ani wnioskodawca, nie zwracali się do M. A. aby rozliczyła się w związku z korzystaniem z lokalu, nie chcieli kiedykolwiek korzystać z lokalu. Jak to określili, uczestniczka po „Wzięła po prostu klucze po śmierci mamy i zaczęła się rządzić”.

(zeznania wnioskodawcy k. 281-282 w zw. z informacyjnym przesłuchaniem wnioskodawcy k. 42 -43, zeznania uczestnika k. 283- 284 w zw. z informacyjnym przesłuchaniem uczestnika k. 43, zeznania uczestniczki k. 284-286 w zw. z informacyjnym przesłuchaniem k. 43-44)

Pismem, doręczonym w dniu 23 marca 2012 r. M. A. została wezwana przez L. S. do zawarcia porozumienia w kwestii zniesienia współwłasności lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w Ł. przy ul. (...).

(wezwanie k.20, kserokopia (...) k. 21)

Wartość lokalu w datach otwarcia spadków to 160.000 zł, zaś wartość samochodu 16.000 zł.

(niesporne- oświadczenia pełnomocników oraz uczestnika k. 220)

Powierzchnia użytkowa lokalu wynosi 52,01 m². Wysokość możliwej do uzyskania stawki czynszu wolnego wynosiła w latach 2003– 2015 od 20 do 30 zł/m²/miesiąc + opłaty eksploatacyjne. W poszczególnych latach wysokość czynszu była zależna od wysokości wskaźnika przeliczeniowego kosztu odtworzenia 1 m² powierzchni użytkowej budynków mieszkalnych (Wskaźnik Wp). Stawka czynszu możliwego do uzyskania w okresie od 1 stycznia 2014 r. do 30 czerwca 2015 r. wynosiła 19,67 zł/ m²/miesiąc. Wysokość wynagrodzenia z tytułu korzystania przez uczestniczkę z przedmiotowego lokalu ponad należny jej udział, w okresie od dnia 1 listopada 2003 r. do dnia 30 czerwca 2015 r. wyniosła łącznie kwotę 103.690 zł – przy przyjęciu 90% efektywności najmu. Daje to kwotę 69.127 zł, możliwego do uzyskania czynszu, przypadającego na pozostałych współwłaścicieli. Wynagrodzenie należne pozostałym współwłaścicielom za korzystanie ponad udział, po pomniejszeniu o przypadające na nich opłaty związane z lokalem wyniosło w powyższym okresie kwotę 22.273,50 zł.

(opinia biegłego z zakresu zarządzania nieruchomościami i wyceny czynszów J. K. k. 233-259)

Ustalając powyższy stan faktyczny, Sąd oparł się na zaoferowanych przez strony dowodach, w tym dokumentach i ich kserokopiach, zaś w zakresie wartości lokalu i pojazdu na zgodnych oświadczeniach, które z kolei zostały oparte o opinie powołanych w sprawie biegłych. Ponadto w niniejszej sprawie przeprowadzone zostały dowody z zeznań świadków, wnioskodawcy oraz uczestników. Oceniając osobowe źródła dowodowe, Sąd nie dał wiary stanowisku R. S. i L. S., zawartego w ich zeznaniach, jakoby nie otrzymywali od rodziców darowizn innych niż zwyczajowo przyjęte, konkretnie darowizn w kwotach po 30.000 zł. Twierdzenia wręcz przeciwnie wysuwała uczestniczka. Świadek I. B. (1) zeznała, że bezpośrednio od zmarłej siostry– M. S., z którą pozostawała w bliskich relacjach, uzyskała informacje o darowiznach przekazanych przez małżeństwo S. na rzecz synów. M. S. omawiała z I. B. (1) kwestie rodzinne i finansowe. Ponadto świadek wskazał, że o darowiznach tych wiedziała także od L. S. i R. S., którzy za życia M. S. otwarcie przyznawali fakt otrzymania pieniędzy. Z zeznań świadka jednoznacznie wynikało, że synowie spadkodawców otrzymali darowizny w wysokościach po 30.000 zł, co pokierowane było zamiarem spadkodawczyni przekazania przedmiotowego mieszkania na rzecz wnuczki. Ponadto również świadek H. B. potwierdziła, że raczej wszyscy ze spadkobierców otrzymywali darowizny pieniężne. Sąd nie dał wiary stanowisku M. A. w zakresie, w jakim twierdziła, że środki wypłacone z konta M. S. w wysokości 30.000 zł przekazała bratu L. S.. Zebrana w sprawie dokumenty świadczą o tym, że to uczestniczka pobrała sporną kwotę z lokaty zmarłej matki. Nie przedstawiono natomiast żadnych wiarygodnych dowodów na to, że rozliczyła się z tej kwoty. Zeznania świadków w tym zakresie oparte były wyłącznie na pośrednich informacjach uzyskanych od uczestniczki. Zarówno I. B. (1), jak i P. A. (córka wnioskodawczyni) wskazały, że wiedzę o rzekomych 30.000 zł, przekazanych po śmierci M. S. L. S., czerpią z relacji M. A.. Wnioskodawca i uczestnik zaprzeczyli takiej okoliczności. Również świadek H. B., potwierdzając, że dzieci państwa S. otrzymywały darowizny za życia rodziców w tym działki gruntu, wskazała, że informację co do kwoty 30.000 zł przekazanej na rzecz L. S. przez uczestniczkę po śmierci M. S. posiada wyłącznie od M. A.. Na marginesie dodać należy, że nie potwierdziły się także twierdzenia uczestniczki co do tego, że uczestnik dostał od matki dodatkowo kwotę 15 .000 zł. Okoliczność ta, ze względu na treść żądania uczestniczki nie była w ogóle istotna dla rozstrzygnięcia. Wskazać jednak należało, że Sąd pominął w ocenie dowodów zapiski z k 60-61. Z zeznań świadków wynika wprawdzie, że część zapisków – te z nagłówkiem (...) zostały

wykonane przez M. S., jednak ze zgromadzonego materiału dowodowego nie wynika charakter tych notatek – nie można stwierdzić, czy odnoszą się do kwot pożyczonych, czy darowanych na rzecz R. S.. Ponadto dokument ten nie został przez nikogo podpisany, nie można zatem oceniać go jak dokumentu prywatnego, a ma jedynie charakter innego środka dowodowego w świetle art. 309 kpc.

Zeznania świadka T. K. zostały pominięte w znacznej mierze, ze względu na brak wiedzy świadka, co do okoliczności istotnych w niniejszej sprawie.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie uczestniczka wniosła o przyznanie jej przedmiotowego lokalu bez obowiązku spłat, zaś wnioskodawca i uczestnik ze spłatą na ich rzecz. Uczestniczka i wnioskodawca wnieśli o zaliczenie wartości samochodu osobowego w poczet rozliczeń dokonywanych między stronami. Ponadto strony podniosły szereg zarzutów i żądań, które sprowadzały się do rozliczenia wydatków poczynionych przez uczestniczkę na nieruchomości wspólną, zasądzenia na rzecz wnioskodawcy i uczestnika od uczestniczki należności tytułem wynagrodzenia za korzystanie ponad udział spadkowy z przedmiotowej nieruchomości oraz waloryzacji darowizn dokonanych przez spadkodawców na rzecz wnioskodawcy oraz uczestnika odpowiednio do kwot 54.900 zł i 84.180 zł.

Każdy ze spadkobierców może żądać działu spadku. Zgodnie z art. 684 kpc, sąd prowadzący postępowanie o dział spadku ma obowiązek ustalenia składu i wartości spadku ulegającego podziałowi. Sąd z urzędu ustala jakie składniki wchodzi w skład majątku. Zasadą jest, że w toku postępowania o dział spadku rozliczeniu podlega całość stosunków majątkowych pomiędzy spadkobiercami. Przedmiot działu stanowi majątek według stanu z daty otwarcia spadku, natomiast wartość tego majątku ocenia się według stanu z chwili dokonywania działu. W myśl art. 689 kpc, jeżeli cały majątek spadkowy lub poszczególne rzeczy wchodzące w jego skład stanowią współwłasność z innego tytułu niż dziedziczenie, dział spadku i zniesienie współwłasności mogą być połączone w jednym postępowaniu. Powyższe oznacza, iż w toku postępowania działowego dopuszczalne jest, a w niektórych wypadkach wręcz konieczne, jednoczesne przeprowadzenie postępowania o podział majątku wspólnego. Taka mianowicie sytuacja zachodzi w wypadku, gdy w skład spadku wchodzi udział spadkodawcy w majątku objętym małżeńską wspólnością ustawową, chyba że zapadł już prawomocny wyrok rozstrzygający o żądaniu ustalenia nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym oraz o żądaniach zwrotu wydatków, nakładów i innych świadczeń z majątku wspólnego na majątek odrębny lub odwrotnie, albo że częściowy dział spadku nie dotyczy udziału spadkodawcy w majątku wspólnym. Do dokonania działu spadku niezbędne jest uprzednie albo jednoczesne z działem spadku, połączone w tym samym postępowaniu, przeprowadzenie podziału majątku wspólnego (uchwała SN z dnia 02 marca 1972 r. III CZP 100/71).

Stosownie do treści przepisu art. 31 k.r.o., w brzmieniu sprzed nowelizacji ustawą z dnia 17 czerwca 2004 roku o zmianie ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 162, poz. 1691), z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa obejmująca ich dorobek (wspólność ustawowa), zaś, przedmioty majątkowe nie objęte wspólnością stanowią majątek odrębny każdego z małżonków.

Sąd ustalił, iż w niniejszej sprawie na dzień ustania wspólności majątkowej małżeńskiej, tj. na dzień 27 sierpnia 2001 r. (data śmierci J. S.) w skład majątku wspólnego M. S. i J. S. wchodziło odrębne prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w Ł. przy ul. (...), o wartości 160.000 zł oraz wartość pojazdu marki O. (...) o nr. rej. (...) - w wysokości 16.000 zł. Zgodnie z postanowieniem spadkowym z dnia 16 grudnia 2002 r. (sygn. akt II Ns 1418/02), spadek po J. S. na podstawie ustawy nabyli: żona M. S. oraz dzieci: R. S., L. S. i M. A. z domu S. – po 1/4 części każde z nich. Powyższe postanowienie oraz fakt, że małżonkowie S. pozostawali w ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej, stało się przyczynkiem do ustalenia, iż w skład spadku po M. S. wchodził udział 5/8 części we współwłasności prawa własności lokalu mieszkalnego opisanego powyżej, udział 5/8 części we współwłasności wartości samochodu osobowego wskazanego powyżej, a ponadto środki pieniężne zgromadzone na lokacie terminowej w pełnej wysokości, tj. 30.000 zł. Natomiast spadek po M. S. na podstawie ustawy nabyli: córka M. A. z domu S. oraz synowie R. S. i L. S. – po 1/3 części każde z nich (postanowienie spadkowe z dnia 27 stycznia 2006 r., II Ns 1339/05). Zgodnie z powyższymi uwagami Sąd przed działem spadku, dokonał podziału majątku wspólnego J. S. i M. S..

Zgodnie z art. 924 kc spadek otwiera się z chwilą śmierci spadkodawcy. Ta chwila decyduje o składzie majątku spadkowego, gdyż z mocy prawa z momentem otwarcia spadku spadkobiercy nabywają spadek (art. 925 kc). Między chwilą otwarcia spadku a chwilą dokonania działu spadku może upłynąć znaczny okres. Czynniki upływu czasu oddziałują na określenie wartości spadku, może mieć jednak wpływ również na skład spadku. Spadkobiercy mogą bowiem dokonywać różnych czynności faktycznych i prawnych względem nabytego majątku spadkowego, w wyniku czego skład tego majątku może się różnić w chwili działu spadku od składu istniejącego w chwili otwarcia spadku. O tym, że ustawodawca przewidział zmiany w składzie majątku spadkowego, świadczy treść art. 684 kpc, w którym stwierdzono, że sąd ustala skład spadku ulegającego podziałowi. Powyższe prowadzi zatem do wniosku, że co do zasady dział spadku powinien obejmować przedmioty, które istniały w chwili otwarcia spadku i które istnieją w chwili dokonywania działu (por. uchw. SN z 27.9.1974 r., III CZP 58/74, OSNC 1975, Nr 6, poz. 90). W rozpoznawanej sprawie, powyżej opisana sytuacja odnosiła się do samochodu osobowego marki O. (...), który został sprzedany przed działem spadku. Doszło zatem do surogacji w majątku spadkowym i tym samym pod uwagę brana była wartość przedmiotowego pojazdu, zgodnie przyznana przez strony.

Stosownie do treści art. 688 kpc do działu spadku stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące zniesienia współwłasności, a w szczególności art. 618 § 2 i 3 kpc.

Zgodnie z treścią art. 210 kc, każdy ze współwłaścicieli może żądać zniesienia współwłasności. Uprawnienie to może być wyłączone przez czynność na czas nie dłuższy niż lat 5. Ustawodawca wprowadzając regulację zawartą w powołanym przepisie dał wyraz tymczasowości konstrukcji współwłasności pozostawiając współwłaścicielom roszczenie o zniesienie współwłasności, które to nie zostało ograniczone wysokością udziałów. Jedyne dopuszczone przez prawo ograniczenie może wynikać z czynności prawnej dokonanej między współwłaścicielami. W niniejszej sprawie brak było umów między współwłaścicielami co do wyłączenia uprawnienia do żądania zniesienia współwłasności. Kodeks cywilny przewiduje trzy sposoby zniesienia współwłasności: a) fizyczny podział rzeczy, b) przyznanie całej rzeczy jednemu ze współwłaścicieli z obowiązkiem spłaty pozostałych, c) sprzedaż rzeczy stosownie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego i podział sumy uzyskanej ze sprzedaży. Sposób zniesienia współwłasności zależy przede wszystkim od zgodnej woli wszystkich współwłaścicieli. Przy braku jednomyślności preferowany jest podział w naturze (art. 211 kc), w myśl zaś art. 212 § 2 kc, rzecz, która nie daje się podzielić, może być przyznana stosownie do okoliczności jednemu ze współwłaścicieli z obowiązkiem spłaty pozostałych albo sprzedana stosownie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Sąd rozpoznając wniosek o zniesienie współwłasności jest związany wnioskiem uczestników. Wskazać trzeba, iż w niniejszej sprawie zarówno wnioskodawca, jak i pozostali uczestnicy byli co do zasady zgodni co do sposobu dokonania działu spadku i zniesienia współwłasności. Strony zgodnie żądały przyznania M. A. własności prawa przedmiotowego lokalu mieszkalnego. Co do pozostałych składników majątku spadkowego wystąpiono z wnioskiem o ich rozliczenie. Z przepisów art. 688 kpc w zw. z art. 623 kpc oraz art. 1035 kc w zw. z art. 211 kc wynika, że w braku odmiennej woli współspadkobierców podstawowym sposobem podziału spadku jest jego dział w naturze. Ten sposób podziału majątku spadkowego ma pierwszeństwo przed innymi sposobami. Jeżeli określony przedmiot wyczerpujący cały lub prawie cały spadek nie daje się podzielić, wówczas zgodnie z art. 1035 kc w zw. z art. 212 § 2 kc może on być przyznany stosownie do okoliczności jednemu ze spadkobierców z obowiązkiem spłaty pozostałych albo sprzedany stosownie do przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, przy czym z regulacji tej wynika, że ustawodawca przyjął równorzędność obu tych sposobów podziału. Wybór jednego z nich należy w pierwszej kolejności do spadkobierców, jednak w sytuacji, gdy spadkobiercy nie zajmą jednolitego stanowiska w tym przedmiocie – wybór należy do sądu i to nawet bez zgody uczestników postępowania. Nie budzi wątpliwości, że sprzedaż należy traktować jako ostateczny sposób podziału majątku spadkowego. Przyznanie spadku określonemu spadkobiercy jest uzależnione od istniejących w danej sprawie działowej okoliczności, takich jak usprawiedliwione interesy wszystkich uprawnionych, a także sytuacja osobista, rodzinna i majątkowa. Przyznanie spadku jednemu spadkobiercy związane jest z obowiązkiem spłaty na rzecz pozostałych spadkobierców, które stanowią równowartość udziału w spadku każdego ze spadkobierców. Mając na uwadze powyższe rozważania oraz ustalenia poczynione co do poszczególnych składników majątku, Sąd wartość przedmiotowego samochodu osobowego marki O. (...) przyznał R. S., zaś środki pieniężne zgromadzone w na lokacie M. S. – na rzecz M. A.. Sąd wziął pod uwagę okoliczność, że uczestnicy pozostawali w posiadaniu powyżej wskazanych składników majątkowych i to oni dokonali dyspozycji w

ich zakresie. W tym miejscu raz jeszcze podkreślić należy, że uczestniczka nie wykazała, aby kwota zdeponowana na lokacie M. S. znalazła się w dyspozycji innego ze spadkobierców, poza nią. Zauważyć w tym miejscu należy, że według zgodnych twierdzeń spadkobierców wartość nieruchomości spadkowej wynosi 160.000 złotych, wartość samochodu osobowego 16.000 zł, natomiast na lokacie bankowej M. S. zgromadzona była kwota 30.000 zł. W tym miejscu koniecznym jest wskazanie, że w sprawie o dział spadku, obok żądania głównego mogą być zgłoszone także żądania akcesoryjne jak na przykład: żądanie zaliczenia darowizn na schedę spadkową (art. 1039-1043 kc), czy roszczenia z tytułu poczynionych na spadek nakładów i wydatków (art. 686 kpc). W niniejszej sprawie uczestniczka zgłosiła żądanie zaliczenia na schedę spadkową darowizn otrzymanych przez wnioskodawcę i uczestnika od spadkodawczyni w wysokości po 30.000 zł. Zgłoszone zostały również żądania rozliczenia wydatków poczynionych przez uczestniczkę na przedmiotową nieruchomość, wynagrodzenia na rzecz wnioskodawcy i uczestnika z tytułu korzystania przez uczestniczkę z przedmiotowej nieruchomości ponad udział jej przypadający oraz roszczenie zwaloryzowania darowizn.

Odnosząc się do pierwszego z podniesionych roszczeń, zebrany materiał dowodowy wykazał, że uczestnik R. S. otrzymał darowiznę w wysokości 30.000 zł za życia obojga rodziców, zaś wnioskodawca L. S. identyczną kwotę otrzymał od matki, po śmierci ojca. W toku postępowania uczestniczka podnosiła także twierdzenia co do innych darowizn czynionych przez spadkodawców na rzecz synów, nie zostały one jednak ostatecznie sprecyzowane, a także udowodnione, a uczestniczka ograniczyła się do żądania zaliczenia na schedę spadkową darowizn w łącznej kwocie 60.000 zł. Na marginesie dodać należy, że ustalając powyższe okoliczności, Sąd uznał za oparte na prawdzie zeznania siostr zmarłej M. S., które bezpośrednio od niej wiedziały, że na rzecz dzieci przekazywane były darowizny pieniężne oraz w postaci działek gruntu, przy czym świadek I. B. (2) wskazała kiedy i w jakiej wysokości darowizny otrzymali zarówno L. S., jak i R. S.. W myśl art. 1042 §1 kc zaliczenie na schedę spadkową przeprowadza się w ten sposób, że wartość darowizn podlegających zaliczeniu dolicza się do spadku lub do części spadku, która ulega podziałowi między spadkobierców obowiązanych wzajemnie do zaliczenia, po czym oblicza się schedę spadkową każdego z tych spadkobierców, a następnie każdemu z nich zalicza się na poczet jego schedy wartość darowizny lub zapisu windykacyjnego podlegającej zaliczeniu. Według art. 1042 § 1 kc zaliczenie na schedę polega na doliczeniu do spadku wartości darowizn podlegających zaliczeniu i jest to pierwsza czynność arytmetyczna po ustaleniu wartości spadku podlegającego podziałowi. Drugą czynnością stanowi podział uzyskanej sumy między spadkobierców, stosownie do udziału w spadku wyrażonego ułamkowo (obliczanie schedy spadkowej każdego spadkobiercy). Trzecią czynnością jest zaliczanie darowizn, czyli odjęcie od schedy wartości darowizny podlegającej zaliczeniu. Wynik dodatni oznacza konieczność spłaty przez spadkobiercę otrzymującego spadek w naturze. Ujemny wynik odejmowania oznacza, że spadkobierca uzyskał więcej niż przypadłoby mu, gdyby spadkodawca nie dokonał darowizny i tę część majątku zachował w postaci niezmienionej aż do otwarcia spadku; ale zgodnie z art. 1040 kc nadwyżki nie zwraca. Zatem łączna wartość majątku spadkowego po M. i J. S. wyniosła 266.000 zł, na co złożyła się wartość przedmiotowego lokalu mieszkalnego 160.000 zł, wartość samochodu osobowego marki O. (...)000, dwie darowizny w kwotach nominalnych po 30.000 zł poczynione na rzecz wnioskodawcy i uczestnika (Sąd nie dokonał ich waloryzacji, o czym będzie mowa w dalszej części uzasadnienia) oraz środki zgromadzone przez M. S. na lokacie bankowej 30.000 zł. Tym samym na każdego ze spadkobierców: M. A., R. S. i L. S. przypadało po udziale w masie spadkowej o wartości 88.666, 67 zł. Mając na uwadze, że M. A. nie otrzymała żadnych darowizn za życia spadkodawców jej scheda spadkowa wynosiła dokładnie 88.666,67 zł. W przypadku przyznania na wyłączną własność M. A. całej spadkowej nieruchomości oraz środków z lokaty bankowej otrzymała ona majątek o kwotę 101.333,33 zł większy ponad przypadającą jej część spadku. Schemy spadkowe zarówno R. S. jak i L. S. pomniejszyć należało o kwoty 30.000 zł tj. do wysokości. 58.666,67 zł. Przy czym w wypadku uczestnika uwzględnieniu w dalszych rozliczeniach podlegał fakt przyznania na jego własność wartości samochodu osobowego. Przyznanie w całości poszczególnych składników masy spadkowej na wyłączną własność M. A. (prawo własności lokalu mieszkalnego, środki pieniężne z lokaty) i R. S. (wartość samochodu osobowego) pociągało za sobą konieczność zasądzenia spłat ale i dopłat między uczestnikami. Spadkobiercą, na rzecz którego należało zasądzić spłaty, był L. S., gdyż nie otrzymał on w naturze w ogóle żadnych przedmiotów (z wyjątkiem darowizny, co jednak nie zmienia charakteru świadczenia przypadającego na jego rzecz od pozostałych spadkobierców). Od M. A. spłata ta wynosić powinna 53.333,33 zł., co stanowi pomniejszenie schedy należnej wnioskodawcy (58.666,67 zł) o kwotę 1/3 wartości przedmiotowego samochodu (5.333,33 zł), podlegającej rozliczeniu między wnioskodawcą i uczestnikiem. Od R. S., L. S. należała się spłata w wysokości 5.333,33 zł będąca wynikiem rozliczenia wartości samochodu osobowego

przyznanego na własność uczestnika. Ze względu natomiast na dysproporcje w wartości składników majątkowych przyznanym na rzecz uczestników, R. S. uprawniony był do otrzymania dopłaty od M. A.. Wysokość dopłaty tej wyniosła 48.000 zł i wynikała z wysokości należnej uczestnikowi schedy (58.666,67 zł), pomniejszonej następnie o 2/3 wartości przedmiotowego samochodu (10666,67 zł), przypadających na uczestnika (1/3) i na kwotę co do której spłaty na rzecz wnioskodawcy zobowiązany był uczestnik (1/3).

Sąd ustalił, że uczestniczka M. A. zobowiązana będzie do dokonania opisanych wyżej: spłaty i dopłaty w terminie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się przedmiotowego postanowienia. Sąd wziął w tym zakresie pod uwagę stanowisko M. A., która wskazała, że na spłacenie przedmiotowego lokalu zamierza przeznaczyć oszczędności swoje i córki, w łącznej wysokości 40.000 zł. Zaś co do pozostałej kwoty zadeklarowała możliwość uzyskania kredytu przez jej córkę. Mając na uwadze, że uczestniczka jest osobą zatrudnioną na podstawie umowy o pracę, jest właścicielką lokalu mieszkalnego oraz działki gruntu, a także liczyć może na wsparcie finansowe córki, Sąd uznał że termin 6 miesięczny jest terminem adekwatnym do sytuacji finansowej uczestniczki. Uczestniczka może bowiem uzyskać kredyt zabezpieczony hipoteką na wskazanych nieruchomościach, a okres 6 miesięcy jest wystarczający na uzyskanie takiego dodatkowego źródła finansowego. Odnośnie uczestnika R. S., Sąd orzekł, że będzie on zobowiązany do spłaty wnioskodawcy w terminie jednego miesiąca od dnia uprawomocnienia się przedmiotowego postanowienia. W ocenie Sądu zestawienie wysokości spłaty, z sytuacją materialną uczestnika, który osiąga stały dochód w granicach 3.000 zł oraz posiada oszczędności w wysokości ok. 3000 zł, prowadzi do wniosku, że spłata w takim terminie będzie możliwa.

Przechodząc do dalszych roszczeń należy wskazać, że zgodnie z art. 206 k.c. każdy ze współwłaścicieli jest uprawniony do współposiadania rzecz wspólnej oraz do korzystania z niej w takim zakresie, jaki daje się pogodzić ze współposiadaniem i korzystaniem z rzeczy przez pozostałych współwłaścicieli. Oznacza to, że współwłaścicielowi nie przysługuje prawo do określonej części rzeczy wspólnej lecz prawo do posiadania całej rzeczy. Żaden ze współwłaścicieli nie może wbrew woli innego współwłaściciela go tego prawa pozbawić. Współwłaściciel, który pozbawia innego współwłaściciela współposiadania i korzystania z rzeczy w sposób określony w art. 206 k.c. narusza jego uprawnienie wynikające ze współwłasności, sam zaś w zakresie w jakim posiada rzecz i korzysta z niej w sposób wyłączający współposiadanie i korzystanie innych współwłaścicieli rzeczy, działa bezprawnie. Współwłaściciel, który został pozbawiony prawa posiadania i korzystania z rzeczy przez innego współwłaściciela może dochodzić od niego wynagrodzenia za nieuprawnione korzystanie z rzeczy, gdy jest ono bezprawne (por. uchwała SN z 19.03.2013r. III CZP 88/12; OSNC 2013/9/103; uchwała SN z dnia 13.03.2008r. III CZP 3/08 – OSNC 2009/4/53). Zatem roszczenie z tytułu wynagrodzenia za nieuprawnione posiadanie i korzystanie z rzeczy wspólnej nie przysługuje, gdy posiadanie i korzystanie z rzeczy przez jednego ze współwłaścicieli z wyłączeniem pozostałych nie nosi cech bezprawności w rozumieniu art. 206 k.c. Taka sytuacja zachodzi, gdy współwłaściciel na mocy umowy, nawet dorozumianej, zrezygnuje z wykonywania przysługującego mu uprawnienia na rzecz innego lub innych współwłaścicieli, gdy współwłaściciele dokonają umownego podziału rzeczy albo taki podział wynika z orzeczenia sądu (por. uchwała SN z dnia 19.03.2013r. III CZP 88/12). W toku postępowania Sąd ustalił, że uczestniczka nie posiadała i nie korzystała w okresie od śmierci matki z przedmiotowej nieruchomości w sposób bezprawny w rozumieniu art. 206 k.c. Uczestniczka władała lokalem. Taka sytuacja była akceptowana przez jej rodzeństwo. Była więc dorozumiana wola wszystkich współwłaścicieli na wyłączne posiadanie tej nieruchomości przez uczestniczkę. Nigdy wnioskodawca, ani uczestnik nie domagali się od uczestniczki, aby opuściła przedmiotową nieruchomość lub aby dopuściła ich do jej współposiadania i do korzystania z niej. Nie byli zainteresowani korzystaniem z nieruchomości spadkowej, skoro mieli zaspokojone potrzeby mieszkaniowe, nie interesowali się gospodarowaniem nieruchomością. Nie domagali się rozliczeń z tytułu zajmowania lokalu z ich wyłączeniem, a z drugiej strony nie łożyli na lokal- co jest logiczne. Uczestniczka tym samym nie miała podstaw do przypuszczeń, że takie żądanie zostanie wobec niej zgłoszone i to za okres ok. 12 lat wstecz. Gdyby taką wiedzę posiadała, to miała by możliwość podjęcia decyzji, czy nadal będzie korzystać z nieruchomości wspólnej i ponosić ryzyko z tym związane, tj. wynikające z możliwej dysproporcji pomiędzy korzyściami, a kosztami, związanymi z posiadaniem lokalu z wyłączeniem pozostałych spadkobierców. Zatem w ogóle o zasadności tak sformułowanego roszczenia można dopiero mówić od chwili wystąpienia z tym roszczeniem (art. 224 § 2 k.c.). W wypadku wnioskodawcy miało to miejsce na posiedzeniu w dniu 8 kwietnia 2015 r. Co do uczestnika zaś dopiero od dnia 16 września 2015 r, kiedy to ustanowił on pełnomocnika reprezentującego dotąd tylko

wnioskodawcę, który wówczas dopiero, w imieniu także uczestnika, zgłosił takie same żądania wobec uczestniczki, jak w imieniu wnioskodawcy w dniu 8 kwietnia 2015 roku. W orzecznictwie nie wywołał wątpliwości pogląd, że o wysokości należnego uprawnionemu współwłaścicielowi wynagrodzenia decydują stawki rynkowe za korzystanie z danego rodzaju rzeczy oraz czas bezprawnego współposiadania i korzystania z rzeczy przez innego współwłaściciela (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 1984 r., III CZP 20/84, OSNCP 1984, nr 12, poz. 209, z dnia 7 stycznia 1998 r., III CZP 62/97, OSNC 1998, nr 6, poz. 91 i z dnia 13 marca 2008 r., III CZP 3/08, OSNC 2009, nr 4, poz. 53 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2004 r., IV CK 273/03, niepubl.). Złożona przez biegłego J. K. opinia co do ustalenia wysokości wynagrodzenia z tytułu korzystania przez uczestniczkę z przedmiotowego lokalu ponad należny jej udział obejmowała okres od dnia 1 listopada 2003 r. do dnia 30 czerwca 2015 r. W braku złożenia na tę okoliczność innych dowodów, roszczenie uczestnika podlegało oddaleniu jako nieudowodnione- opinia nie obejmowała okresu, za jaki mógłby on zasadnie domagać się należności; nie ma także podstaw do rozciągania ustaleń opinii na okres nią nieobjęty. Natomiast Sąd rozpoznał żądanie wnioskodawcy, uwzględniając je, ale wyłącznie za okres od dnia 8 kwietnia 2015 r. do dnia 31 maja 2015 r, z przyczyn wcześniej opisanych, gdyż tylko w tym okresie można mówić o korzystaniu z lokalu przez uczestniczkę wyłącznie, wbrew woli wnioskodawcy. Zatem przy uwzględnieniu wysokości możliwej do uzyskania stawki czynszu wolnego dla przedmiotowego lokalu, wskazanej przez biegłego, wynoszącej w okresie od początku 2014 r. do 30 czerwca 2015 r. – 19,67 zł/ m²/mc (k. 256 opinii biegłego J. K.), otrzymano kwotę 1800, 59 zł. Kwota ta odpowiada sumie czynszu możliwego do uzyskania w maju 2015 r. (52,01 m² x 19,67 = 1023,04 zł) oraz w ciągu 23 dni kwietnia 2015 r. (19,67 /30dni = 0,65 x 23 dni = 14,95 zł/m²/23 oraz 52,01 m² x 14,95 zł = 777,55 zł). W tym miejscu należy wskazać, że dodatkowo kwota ta podlegała redukcji ze względu na ustalony przez biegłego współczynnik efektywności najmu (90 %) - do kwoty 1620, 53 zł, którą to następnie należało podzielić na 3 – zgodnie z udziałami przypadającymi poszczególnym spadkobiercom. Tym samym na rzecz L. S. zasądzeniu od M. A. podlegała kwota 540,18 zł z tytułu wynagrodzenia za korzystanie z przedmiotowego lokalu ponad udział spadkowy. Roszczenia M. A. w zakresie rozliczenia wydatków poczynionych na przedmiotową nieruchomość oraz o waloryzację darowizn zostały oddalone jako niezasadne i jest następstwem przyjętego powyżej stanowiska co do korzystania przez uczestniczkę zgodnie z prawem z wyłączeniem wnioskodawcy i uczestników. Uczestniczka nie wykazała, aby poniosła jakieś ponadprzeciętne koszty, bez których niemożliwym byłoby utrzymanie substancji nieruchomości z pokrzywdzeniem dla pozostałych współwłaścicieli. Ponadto to właśnie M. A. była jedynym posiadaczem nieruchomości, zatem zasadnym jest, aby ponosiła typowe koszty związane z jej użytkowaniem. W takiej sytuacji, gdy wziąć pod uwagę jednocześnie, że nie uwzględniono faktu, że z lokalu tego korzystała wyłącznie uczestniczka, mimo że prawo do niego mieli także pozostali współwłaściciele, trudno byłoby wytłumaczyć zasadność uwzględnienia przedmiotowych wydatków i obciążenia nimi wnioskodawcy i uczestnika. Natomiast za okres, w którym Sąd przyjął, że uczestniczka zobowiązana była do rozliczenia się z korzystania ponad udział z przedmiotowej nieruchomości z wnioskodawcą tj. od dnia 08 kwietnia 2015 r. nieudowodnione zostały wydatki poniesione przez uczestniczkę na przedmiotowy lokal. Uczestniczka nie przedstawiła żadnych dokumentów za ten okres (dowody opłat uiszczanych przez uczestniczkę za mieszkanie kończą się na roku 2011 k. 179-190). W tym miejscu wyjaśnić należy, że za dowód na tę okoliczność nie mogła posłużyć opinia biegłego J. K. dopuszczona wyłącznie na okoliczność ustalenia wynagrodzenia za korzystanie przez uczestniczkę z lokalu położonego w Ł. przy ul. (...) ponad udział w okresie od dnia 1 listopada 2003 r. do dnia sporządzenia opinii; przedmiotem opinii nie było ustalenie wydatków uczestniczki, zresztą źródłem dowodowym w takiej sytuacji są rachunki, ew. zaświadczenia beneficjentów konkretnych opłat. Sąd uznał- konsekwentnie- że za ten okres, w którym wyłącznie uczestniczka posiadała lokal, za zgodą wnioskodawcy i uczestnika, ani ona nie ma obowiązku rozliczać się z tego tytułu, ani nie jest uprawniona dochodzić od wnioskodawcy i uczestnika wydatków na lokal. Uczestniczka, zajmując lokal z ich wyłączeniem, zdecydowała się na ryzyko związane z relacją korzyści i kosztów związanych z lokalem, co już wyżej zasygnalizowano.

Co do żądania waloryzacji darowizn, należało mieć na względzie, że w przypadku, gdy przedmiotem darowizny jest suma pieniężna zasadniczo dokonuje się jej doliczenia do spadku według wartości nominalnej. Jednakże, gdy pomiędzy dokonaniem darowizny, a zaliczeniem jej na schedę spadkową upłynął znaczny czas takie postępowanie może być krzywdzące dla zobowiązanego do spłat z tytułu działu spadku. Ustalenie realnej wartości przedmiotu darowizny służyć ma bowiem sprawiedliwemu rozłożeniu ciężaru wynikającego z obowiązku dokonania spłat jednej

strony i korzyści uzyskiwanej przez uprawnionego w wyniku darowizny, z drugiej strony. W ocenie Sądu w niniejszej sprawie nie doszło do naruszenia proporcji w wyniku tego, że dwóch spadkobierców otrzymało za życia spadkodawców (jednego z nich) przysporzenie majątkowe w formie darowizny. Wartość darowizn ustala się na według stanu z chwili jej dokonania, a według cen z chwili działu spadku (art. 1042§3 kc). Przy ewentualnej waloryzacji darowizn nie powinno brać się pod uwagę wyłącznie przesłanek z art.358¹§3 k.c. W przypadku darowizn chodzi bardziej o urealnienie świadczenia w sposób taki, aby nikt nie został pokrzywdzony. W niniejszej sprawie Sąd doszedł do wniosku, że waloryzacja poczynionych przez spadkodawców darowizn jest niezasadna. W niedługim odstępie czasu, po tym Jak R. i L. S. otrzymali rzeczony darowizny, uczestniczka (bezpośrednio po śmierci M. S.) objęła w wyłączne posiadanie przedmiotowy lokal mieszkalny stanowiący składnik majątku wspólnego spadkobierców. Odbywało się to w okresie koniec lat 90- tych/ początek lat 2000. Uczestniczka przez cały czas, w tym czas trwania niniejszego postępowania, korzystała z przedmiotowego lokalu i mogła czerpać korzyści – zarówno finansowe jak i faktyczne. Także wnioskodawca i uczestnik mogli zainwestować środki pieniężne, aby wzrosła ich wartość. Zatem wzrost wartości lokalu nie może uzasadniać waloryzacji darowizn pieniężnych. Waloryzacja oznacza urealnienie, a więc zwiększenie wartości. W przypadku tej sprawy, zwiększenie wartości darowizn pieniężnych- wbrew pozorom- byłby korzystny nie dla osób, które je otrzymały, ale dla uczestniczki, bowiem choć wyższą wartość ma wówczas cała scheda, to jednak wyższe kwoty następnie odlicza się obdarowanym; w efekcie im znaczniejsze podwyższenie darowizny (jej waloryzacja), tym mniej ze spadku otrzyma w ramach spłaty, czy dopłaty spadkobierca- obdarowany. Należy natomiast wyjść od tego, czy jest podstawa do podwyższenia kwoty darowizny z kwoty nominalnej. Otóż w ocenie Sądu nie- wartość lokalu co prawda wzrosła, ale uczestniczka nim przez kilkanaście lat dysponowała, a więc uzyskiwała korzyść; z kolei uczestnicy mogli inwestować środkami pieniężnymi.

Rozstrzygnięcie o kosztach oparto o treść art. 520§ 1 kpc, zgodnie z treścią którego każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.

W najnowszym orzecznictwie (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2012 roku, V CZ 30/12, Lex nr 1231642) przyjmuje się, że w sprawach działowych nie zachodzi sprzeczność interesów, niezależnie od tego jaki dana strona zgłasza wniosek co do sposobu podziału i jakie stanowisko zajmuje w sprawie. W takich postępowaniach strony są również w równym stopniu zainteresowane wynikiem postępowania, a ich interesy w zasadzie są wspólne, gdyż podlegają na wyjściu ze stanu wspólności. Przyjmuje się także (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2013 roku, II CZ 28/13, Lex nr 1353173, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2012 roku IV CZ 13/12, Lex nr 1232808), że nawet wówczas, gdy uczestnicy postępowania wskazują różne sposoby podziału i zgłaszają w tym względzie odmienne wnioski, czy występują z roszczeniami dodatkowymi, nie zachodzi sprzeczność interesów w rozumieniu art. 520 § 2 i 3 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze Sąd zasądził od M. A. i L. S. na rzecz R. S. kwoty po 333,33 zł tytułem zwrotu 1/3 części opłaty od wniosku uiszczonej w całości przez wnioskodawcę.

Jednocześnie Sąd orzekł o nieuiszczonych wydatkach na poczet opinii biegłych i związanych z uzyskaniem informacji. Łącznie wydatki w sprawie wyniosły 5287,65 zł. Ze Skarbu Państwa wypłacono 3696,04 zł. Z zaliczki uiszczonej przez wnioskodawcę pokryto koszty opinii biegłych w wysokości 791,61 zł , zaś z zaliczki uiszczonej przez uczestnika - w wysokości 800 zł. Wobec powyższego należało nakazać uiścić tytułem brakujących kwot na poczet wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa: uczestniczce - kwotę w wysokości 1762,55 zł; uczestnikowi – kwotę 962,55zł, natomiast wnioskodawcy – kwotę 970,94 zł, tak aby każda osoba poniosła ostatecznie równe koszty.

Stosownie do art. 84 ust. 2 w zw. z art. 80 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity Dz.U. za 2010 r., Nr 90, poz. 594 ze zm.) Sąd zwrócił na rzecz wnioskodawcy niewykorzystaną zaliczkę na poczet wynagrodzenia biegłego w kwocie 1008,39 złotych.